

Анђелија Тасић*
Асистент Правног факултета,
Универзитет у Нишу

КОМЕНТАР СУДСКЕ ОДЛУКЕ
UDK: 347.426.4:342.726-056.26
UDK: 347.91/95:342.726-056.26

Рад примљен: 31.03.2014
Рад прихваћен: 30.04.2014.

**НАКНАДА НЕМАТЕРИЈАЛНЕ ШТЕТЕ У
АНТИДИСКРИМИНАЦИОНИМ ПАРНИЦАМА—
КОМЕНТАР СУДСКЕ ОДЛУКЕ****

Апстракт: У раду су анализирани одлуке првостепеног, другостепеног и ревизијског суда донете у парничном поступку који је спроведен по тужби због дискриминације на основу инвалидитета. Отворено је питање параметара по којима судови одлучују о постојању основа за досуђивање накнаде нематеријалне штете, као и критеријума по којима се висина те накнаде одређује. Основна хипотеза рада јесте да, наспрам права судије на слободно судијско уверење, стоји право странке на јасно и аргументовано образложење донете одлуке. Указано је на улогу суда у сузбијању дискриминације у друштвеним односима.

Кључне речи: антидискриминационо право, нематеријална штета, особе са инвалидитетом.

* andjelija@prafak.ni.ac.rs

** Рад је резултат истраживања на пројекту „Усклађивање права Србије са правом Европске уније“, који финансира Правни факултет Универзитета у Нишу у периоду 2013 – 2018. године.

Уводне напомене

Поступак у парницама за заштиту од дискриминације представља релативно нов посебан парнични поступак чија су правила прописана трима посебним законима.¹ Иако је прошло више од деценије од доношења првог антидискриминационог закона², а осам³, односно пет од доношења наредних⁴, судска пракса у овој области више је него скромна. Из тог разлога, свака донета судска одлука представља значајан допринос развоју антидискриминационог права.

Одговорност на судовима који доносе прве одлуке у поступцима у парницама за заштиту од дискриминације је велика. Са једне стране, управо прве пресуде су смерница и модел другим судијама приликом одлучивање, а, са друге стране, начин на који суд пресуђује, као и сатисфакција која се оштећеном пружа, могу да делују стимулишуће или обесхрабрујуће на дискриминисана лица приликом доношења одлуке о покретању парничног поступка. Имајући то у виду, суд мора брижљиво да размотри околности сваког конкретног случаја, као и индивидуални и друштвени значај учињене повреде права на недискриминацију.

Иако сматрам да готово свака пресуда у парницама за заштиту од дискриминације завређује пажњу научне и стручне јавности, определила сам се за одлуку донету према одредбама ЗДИ, која илуструје могућност дискриминисаног лица да оствари право на накнаду нематеријалне штете, као и на начин на који се висина те штете одређује.

Пре него што буду изнете околности конкретног случаја, пажњу треба скренути на пар појединости, како из сфере антидискриминационог, тако и из сфере облигационог права.

У време подизања тужбе, 2008. године, на снази је био само ЗДИ. Ова чињеница је од значаја, будући да се на поступке у парницама за заштиту од дискриминације особа са инвалидитетом, осим правила тог посебног

1 Све посебне парничне поступке можемо поделити у три категорије: оне чија су правила садржана у Закону о парничном поступку, оне који су регулисани посебним законом и посебне поступке пред државним судовима поводом поступка пред недржавним судовима (Станковић, 2010: 70).

2 Закон о заштити права и слобода националних мањина, „Сл. гласник СРЈ“, бр. 11/2002, „Сл. лист СЦГ“, бр. 1/2003-Уставна повеља, „Сл. гласник РС“, бр. 72/2009 – др. закон и 97/2013-одлука УС.

3 Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом, „Сл. гласник РС“, бр. 33/2006, у даљем тексту и ЗДИ.

4 Закон о забрани дискриминације, „Сл. гласник РС“, бр. 22/2009, у даљем тексту и ЗЗД и Закон о равноправности полова, „Сл. гласник РС“ бр. 104/2009, у даљем тексту и ЗРП.

закона и општих правила Закона о парничном поступку⁵, од доношења ЗЗД, примењују и процесне одредбе овог закона (чл. 26. ст. 3. ЗЗД). Из тог разлога, одредба о прерасподели терета доказивања (чл. 45. ЗЗД), која је најзначајнија у области антидискриминационог права, није била на снази у време подизања тужбе. Још две одредбе, сада типичне за домаће, али и упоредно антидискриминационо законодавство, нису прописане ЗДИ тако да се нису примењивале у парничном предмету који је предмет анализе. Прва је одредба садржана у чл. 43. којом су прописани видови грађанскоправне заштите која се може остварити у антидискриминационим парницама.⁶ Друга одредба, које нема у ЗДИ, јесте она којом се прокламује начело хитности у антидискриминационим парницама, које се воде према правилима овог закона. Ако се има у виду и чињеница да је овај закон донет много пре последњег Закона о парничном поступку, који је институтом временског оквира парнице⁷ покушао да залечи „рак рану“ домаћег правосуђа, неефикасност, не изненађује податак да је првостепени поступак трајао од априла 2008. до маја 2010. године, другостепени до септембра 2010. године, да би сви правни лекови из система правних лекова парничног процесног права били исцрпљени изјављивањем ревизије и доношењем одлуке по ревизији децембра 2010. године. Док на дужину трајања поступка по жалби и ревизији, имајући у виду домаће стандарде, не може да се стави никаква замерка, период од две године за доношење првостепене пресуде чини се ипак предуг. Ипак, „суђење у разумном року“, елемент права на правично суђење, представља стандард који зависи од неколико параметара: сложености правне ствари, односа (понашања) власти, важности предмета за подносиоца представке/ризика коме је изложен подносилац представке и односа (понашања) подносиоца представке (Petrušić, 2005: 213).

⁵ Закон о парничном поступку, „Сл. гласник РС“, бр. 72/2011, 49/2013 – одлука УС и 74/2013 – одлука УС, у даљем тексту и ЗПП.

⁶ Тако, према чл. 43. ЗДИ тужбом се може тражити: забрана извршења радње од које прети дискриминација, забрана даљег вршења радње дискриминације, односно забрана понављања радње дискриминације; извршење радње ради уклањања последица дискриминаторског поступања; утврђење да је тужени према тужиоцу дискриминаторски поступао и накнада материјалне и нематеријалне штете. За разлику од чл. 43. ст. 1. т. 5. ЗЗД, ЗДИ није предвидео могућност истицања публицистичког захтева. То је захтев за објављивање правноснажне пресуде о трошку туженог, најчешће у гласилу са националном покривеношћу. Овај захтев има акцесорни, несамостални карактер, будући да служи као допуна уз главни, декларативни или кондемпнаторни захтев. (О томе, шире: Петрушић: 2010, 169; Водинелић: 2012, 222).

⁷ Чл. 10. ст. 2. ЗПП.

Како је у конкретној правној ствари која је предмет анализе тужбом тражена накнада нематеријалне штете, ваља подсетити на сврху коју овај захтев има. Сврха накнаде нематеријалне штете јесте, пре свега, сатисфакција оштећеног. За разлику од накнаде материјалне штете која за циљ има враћање у стање пре учињене повреде, код накнаде нематеријалне штете такав вид репарације углавном није могућ. Накнада нематеријалне штете служи задовољењу потреба путем којих ће на неки начин бити омогућено поновно успостављање психичке равнотеже и бар делимично враћање осећаја среће и задовољства оштећеном. Њена сврха је прибављање неке пријатности, радости или неког духовног, чулног или интелектуалног задовољства које ће помоћи оштећеном да лакше преброди кризу у коју је настанком штете запао (Мијачић, 1992: 29). Закон о облигационим односима⁸ у чл. 200. регулише начин одлучивања о накнади нематеријалне штете, на тај начин што наглашава да суд, приликом одлучивања о захтеву за накнаду нематеријалне штете, као и о висини њене накнаде, треба да води рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом. Теорија указује да су надокнаде биле и остале претерано ниске (Радишић, 2008: 281), а пракса, да је потребно постојање узрочно-последичне везе између догађаја којим је штета изазвана и настанка нематеријалне штете, као и уверење суда да је у конкретном случају правично досудити оштећеном лицу новчану сатисфакцију.⁹

У контексту антидискриминционог права, указује се да, имајући у виду да дискриминација често преставља и повреду права на људско достојанство, право на накнаду нематеријалне штете би се у том погледу могло редовно ослонити и на општу одредбу 300, која предвиђа да оштећени има право на накнаду штете проузроковану повредом његовог права личности, права на достојанство, част, углед или повредом другог права личности. (Водинелић, 2012:231).¹⁰

8 Закон о облигационим односима, „Сл. лист СФРЈ бр. 29/78, 39/85, 45/89 – одлука УСЈ и 57/89, «Сл. лист СЦГ», бр. 31/93 и «Сл. лист СЦГ», бр. 1/2003 – Уставна повеља“, у даљем тексту и 300.

9 Пресуда Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Гж.3015/13 од 29.08.2013. године којом је преиначена пресуда Основног суда у Новом Саду посл. бр. П. 4541/2011 од 27.02.2012. године.

10 Наводи се још да је најраспрострањенији образац за дијагностификовање повреде људског достојанства тзв. објект-формула: људско достојанство је повређено онда када се људска јединка деградира на објект, пуко средство, замењиву величину, када се тако третира да се доводи у питање човеков квалитет субјекта (Vodinelic, 1989:724).

Напоследку, треба скренути пажњу и на чл. 232. ЗПП према коме, ако се утврди да странци припада право на накнаду штете, на новчани износ или на заменљиву, а висина износа, односно количина ствари, не може да се утврди или би могла да се утврди само са несразмерним тешкоћама, суд ће висину новчаног износа, односно, количину заменљивих ствари да одреди по слободној оцени. Теоријска разматрања иду у правцу тога да предмет одмеравања слободном оценом може бити само висина износа, а ова се одредба нарочито примењује на спорове о накнади вануговорне штете (Роџић, 2009: 587). Међутим, ова законска одредба не може се тумачити на начин да се њоме суд ослобађа дужности да своју одлуку образложи, што је и одлукама домаћих судова потврђено: „И кад одлучује о висини накнаде штете, по слободној оцени, суд је дужан да утврди и да изнесе све околности које су од утицаја на одређивање висине накнаде“¹¹.

Околности случаја:

Тужиле А.А, слепа 77-огодишња особа и Б.Б, њена ћерка, пратиља особе са инвалидитетом, кренуле су међуградским аутобусом на пут. А.А. је поседовала одговарајућу легитимацију којом се потврђује да је особа са инвалидитетом и да има право на повлашћену карту умањену за 75% од њеног пуног износа, а њена ћерка својство пратиоца особе са инвалидитетом која има право на бесплатну карту. Иако су то нагласиле возачу аутобуса, он је одбио да им изда повлашћене карте. Уз то, дошло је до расправе у којој је возач тужиљи А.А. рекао: „Шта ћеш ти стара да се шверцујеш, срам те било“ и инсистирао да обе напусте аутобус уколико не желе да купе карту по пуној цени јер ће, у противном, позвати полицију. Са његовим ставом сложили су се и други путници у аутобусу, који су тражили да тужиле плате пуну цену карте или да изађу из аутобуса да би он најзад кренуо. Како су имале утисак да цео аутобус сматра да су оне особе које желе да се „шверцују“, тужиле су ипак купиле карту по пуној цени.

По повратку са пута, тужиле су подигле тужбу у којој се јављају као обични супарничари, а против аутопревозника који је одбио да им изда повлашћене карте. Тужба је подигнута пред судом посебне месне надлежности, према месту пребивалишта тужиле, особе са инвалидитетом, а у складу са чл. 41. ЗДИ. Тужиле су у тужби истакле следећи тужбени захтев:

захтев за накнаду материјалне штете у износу од 975 динара за тужиљу А.А. и 1300 динара за накнаду материјалне штете тужиљи Б.Б.

11 Одлука Савезног суда, Гсз. 34/81, наведено према Петрушић, Симоновић, 2011: 494.

захтев за накнаду нематеријалне штете у износу од по 120 000 динара на име претрпљеног душевног бола на име повреде части и угледа и захтев за накнаду парничних трошкова.

У току поступка изведени су докази саслушањем странака и сведока, као и увидом у одговарајуће исправе. Од сведока, саслушани су возач аутобуса и супруг друготужиље који није присуствовао догађају. Тужиле су имале пуномоћника. Тужени није оспорио тужбени захтев у делу који се односи на накнаду материјалне штете.

Након што је спровео законом прописан поступак, суд је донео следећу пресуду (*цитат*):

- 1) Обавезује се¹² тужени да на име материјалне штете тужилци А.А. исплати износ од 975,00 динара, а на тужилци Б.Б. износ од 1300,00 динара, све са законском каматом од 29.03.2008. године.
- 2) Одбија се као неоснован тужбени захтев тужила да се обавезе тужени да на име нематеријалне штете – претрпљеног душевног бола због повреде части и угледа исплати износ од по 120 000,00 динара са законском затезном каматом.
- 3) Обавезује се тужени да тужилама солидарно накнади парничне трошкове у износу од 15 800,00 динара, у року од осам дана.

Како је фокус рада на накнади нематеријалне штете, у раду ћу се посебно осврнути на образложење пресуде у делу који се на накнаду нематеријалне штете и односи. Суд подсећа на чл. 155. Закона о облигационим односима којим се нематеријална штете дефинише као наношење физичког или психичког бола или страха, као и на чл. 200. ст. 1. према коме се за претрпљене физичке болове, за претрпљене душевне болове због повреде угледа, части, слободе и права личности, као и за страх, ако нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдавају, досуђује правична новчана надокнада независно од накнаде материјалне штете као и у њеном одсуству. Указује се и на већ наведени чл. 200. ст. 2. 300.

Образлажући своју одлуку о одбијању захтева за накнаду нематеријалне штете, суд констатује да „у конкретном случају, изведеним доказима није утврђено да су тужиле критичном приликом претрпеле душевне болове оног интензитета и трајања које би оправдало досуђивање накнаде

¹² Изразу „обавезује се“ стављају се извесне термилошке замерке, па се као адекватнији предлажу термини „налаже се“ или „дужан је“. Аргумент у прилог овој тврдњи јесте тај да се кондемпнаторном пресудом не стварају нови правни односи. Из термина „обавезује се“ произашло би да таква обавеза туженог није раније постојала, већ да је суд ствара својом пресудом (Triva, Dika, 2004: 584).

нематеријалне штете због повреде части и угледа“. Суд још подсећа на дефиницију појмова „част“ и „углед“, а као посебно значајну наводи чињеницу да је аутобус био пун „тужиљама непознатих путника“ и да се реакција путника, у смислу обраћања тужиљама да изађу или плате карту, не може окарактерисати као омаловажавање, те да целокупна ситуација расправе са возачем, иако је произвела несумњиво осећај нелагодности код тужиља, није исходувала дуготрајним и интензивнијим душевним боловима нити поремећеном психичком равнотежом“.

У образложењу пресуде се ни једном једином речју не помиње Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом, а посебно његови чланови 27, 28. и 29. који се тичу дискриминације у вези са превозом.

Неколико закључака може се извести из образложења првостепене одлуке. Најпре, суд није навео ниједан параметар по коме је проценио да душевни болови нису „оног интензитета и трајања које би оправдало досуђивање накнаде нематеријалне штете“. Суд, дакле, није спорио настанак душевних болова, али јесте довео у питање јачину њиховог интензитета. Међутим, чак се ни у сегменту постојања душевних болова не види на који начин је одлучено да су их тужиље претрпеле, што би могло да буде од значаја за тужену страну. Не постоји ниједан јасан, мерљив и опипљив критеријум на основу кога је суд проценио ког су интензитета болови, нити је указао на који начин се душевни болови градирају. Да ли наш закон познаје градацију нелагода или непријатност па да се може претпоставити да је судија тако рангирао осећања тужиље? Да ли закон помиње „поремећену психичку равнотежу“? Да ли је за постојање дискриминације заиста важно да ли је она учињена пред непознатим или познатим путницима? Да ли је неједнако поступање мање неједнако или више исто ако људе пред којима је она учињена можда више никада нећемо срести, иако су тужиље заправо на пут кренуле из места свог пребивалишта? Да ли би суд могао да направи градацију спрам тога да је у аутобусу био један, три или пет познаника тужиље? Не спорим да судија, по слободном судијском уверењу, може да оцени постојање основа и висине штете када за то постоји довољно елемената. Међутим, наспрам овог његовог права, стоји право странке да јој се јасно и прецизно образложи одлука. Један од разлога за изјављивање жалбе јесте и битна повреда одредаба парничног поступка. У чл. 374. ст. 2. т. 12. ЗПП, између осталог, стоји да битна повреда одредаба парничног поступка увек постоји ако пресуда нема уопште разлога или у њој нису наведени разлози о битним чињеницама или су ти разлози нејасни или противречни.¹³

13 У литератури се оправдано указује на проблем да судије некритички приступају сопственом знању и да неретко, и у недостатку квалификација, избегавају да утврђи-

На првостепену одлуку жалбу су уложиле тужиље, у делу који се односи на накнаду нематеријалне штете и накнаду трошкова, и тужени у делу који се односи на накнаду парничних трошкова. Другостепени суд је, без одржавања усмене расправе, преиначио првостепену пресуду на тај начин што је тужиљама досудио износ од по 20 000 динара на име накнаде нематеријалне штете, те умањио износ накнаде парничних трошкова са 15 800 на 15 182 динара. Нашао је да је првостепени суд потпуно и правилно утврдио чињенично стање, али да је материјално право погрешно примењено. Како је другостепени суд оценио, „тужиље су се нашле у врло непријатној ситуацији и трпеле душевне болове због повреде части и угледа јер су у питању старије особе које су желеле да искористе своје право на повлашћену возњу и притом наишле на такву реакцију возача да су их сви путници у аутобусу гледали као особе које хоће да се шверцују и при том су им говорили „или платите карту или изађите напоље“. Чини се да је једини параметар који је суду био од значаја приликом оцене да ли постоји основ за накнаду нематеријалне штете, заправо, старост тужиља. Суд ниједном једином речју није образложио због чега се захтев тужиља усваја у делу од по 20 000, дакле у 1/6 траженог износа, а одбија у осталом делу захтева. Ако се пође од претпоставке да једна карта кошта 1 300 динара (што се може закључити из дела тужбеног захтева који се односи на накнаду материјалне штете), а да аутобус има 50 места, зарада аутопревозника од карата на линији којом су путовале тужиље у једном правцу јесте 65 000. Дакле, од продатих повратних карата на тој релацији аутопревозник може да заради за један дан 130 000, што је више од појединачног захтева тужиља. Иако материјално стање туженог није критеријум према коме се одређује висина накнаде штете, ова илустрација треба да покаже колико је заправо ниска досуђена сума тужиљама.

Основни приговор који се може упутити суду, као и код пресуде првостепеног суда, јесте непостојање јасних критеријума за оцену висине нематеријалне штете, а имајући у виду и чл. 232. ЗПП.

Правично задовољење оштећеној странци прописано је и чл. 41. Европске конвенције¹⁴. Иако се висина накнаде у пракси Европског суда за људска вање чињеница препусте стручном лицу (Triva, Dika, 2004: 183).

14 Закон о ратификацији Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода измењене у складу са Протоколом број 11, Протокола уз Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, Протокола број 4 уз Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода којим се обезбеђују извесна слобода и права који нису укључени у Конвенцију и Први Протокол уз њу, Протокола број 6 уз Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода о укидању смртне казне, Протокола број 7 уз Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, Протокола број 12 уз Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода и Прото-

права може смањити на основу теорије корективне правде, која инсистира на односу тужиоца и туженог или теорије дистрибутивне правде која се односи на допринос тужиоца ситуацији у којој је до штете дошло, овде се ниједна од њих не може применити (Büyüksagis, 2009:2).

Тужиле су, имајући у виду чл. 44. ЗДИ, благовремено изјавиле ревизију на другостепену одлуку. Врховни касациони суд делимично је усвојио ревизију тужиља и досудио накнаду нематеријалне штете у износу од по 100 000 динара по основу претрпљених душевних болова због повреде части и угледа. Иако на први поглед из изреке пресуде не произлази такав закључак, из увида у образложење одлуке види се да је тужиљама напослетку усвојен цео тужбени захтев у делу који се односи на накнаду нематеријалне штете.¹⁵ „Врховни касациони суд применом чл. 200. 300 и 224. ЗПП¹⁶ оцењује да тужиљама припада правична новчана надокнада од по 100 000 динара. Како је другостепени суд при одмеравању висине штете погрешно применио материјално право, Врховни касациони суд је обавезао¹⁷ тужену на исплату од по још (прим. А.Т) 100 000 динара свакој од тужиља.“ Наглашено је да се ревизија тужиља у осталом делу одбија као неоснована. Одлука о накнади парничних трошкова такође је преиначена.

Приликом образлагања одлуке, тек се Врховни касациони суд позвао на одредбе Закона о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом. У образложењу се подсећа на чл. 3. ЗДИ који даје дефиније кључних појмова, чл. 6. ст. 5. ЗДИ који се тиче позивања и навођења на дискриминацију и помагања у дискриминаторском поступању (иако је радња возача сама по себи акт дискриминације, а не навођење другог на дискриминаторско поступање), чл. 9. ст. 1. ЗДИ који се односи на изазивање и подстицање неравноправности или нетрпељивости према особама са инвалидитетом као и чл. 29. ЗДИ, којим се као посебно тежак облик дискриминације по основу инвалидности, издваја узнемиравање, вређање и омаловажавање путника са инвалидитетом у току путовања од стране посаде превозног средства, због његове инвалидности. Упућује се, такође, на чл. 21. ст. 3.

кола број 13 уз Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода о укидању смртне казне у свим околностима, „Сл. лист СЦГ“ – међународни уговори, бр. 9/2003, (European Convention on Human Rights (Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms)).

15 Како ми нису били доступни апсолутно сви списи предмета, из ревизијске одлуке може се закључити да се делимично усвајање захтева по ревизији заправо односи на накнаду парничних трошкова.

16 Садашњи члан 232. ЗПП.

17 Исто као фуснота 9.

Устава Републике Србије¹⁸ који се односи на забрану дискриминације по различитим основима.

Закључне напомене

Из одлука основног, вишег и Врховног касационог суда може се извући неколико закључака.

Први закључак, који се из диспозитива, а посебно образложења пресуда, може извести јесте да су судије слабо упућене у постојање и садржину Закона о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом. Сем Врховног касационог суда, ниједан од нижих судова се у својој одлуци није ни осврнуо на постојање антидискриминационог закона, као ни уставних одредби о забрани дискриминације. У друштвима попут српског, где је отпор према мањинским групама велики, а свест грађана о заштити од дискриминације на ниском нивоу, управо правосудни органи треба својим деловањем да покажу да сузбијање дискриминације не зависи од одлуке појединца, већ представља дужност, јасно дефинисану постојећим нормативним оквиром. Док год судови буду игнорисали постојање антидискриминационог законодавства, не може се остварити васпитни значај правосудног апарата.

Сем тога, препознаје се бојазан, ако не и отпор судова приликом досуђивања накнаде нематеријалне штете. Заборавља се основна намена овог вида заштите од дискриминације, а то је сатисфакција оштећеног лица. Уз то, досуђивањем адекватне новчане надокнаде (о чему би јавност била обавештена) постиже се и генерална превенција будућих аката дискриминације.

Свеобухватнија и темељнија обука судија у сфери антидискриминационог права, која не би обухватила само регионалне центре већ и мања места и судске јединице, свакако би допринела разумевању суштине антидискриминационог права, чему би, такође, могло да послужи и периодично објављивање пресуда из ове области ради њене популаризације и уједначавања судске праксе.

18 Устав Републике Србије, „Сл. гласник РС“, бр. 98/2006.

Литература

Büyüksagis E. The calculation of damages according to article 41 of the European Convention on Human Rights. (2009). Retrieved: 22, March 2014 from <http://www.e-akademi.org/incele.asp?konu=The%20calculation%20of%20damages%20according%20to%20article%2041%20of%20the%20European%20Convention%20on%20Human%20Rights&kimlik=796475330&url=makaleler/ebuyuksagis-2.htm>

Vodinelic V. (1989). Pravo na ljudsko dostojanstvo. Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu. (supplement broju 5-6, 1989). 713 – 744

Водинелић В. (2012). Садржина грађанскоправне заштите од дискриминације. У Н. Петрушић (Ур.), Судска грађанскоправна заштита од дискриминације (218-238). Београд: Повереник за заштиту равноправности и Правосудна академија

Мијачић М. (1992). Облици накнаде штете. Зборник радова Правног факултета у Нишу. XXXII – XXXIII. 21-29

Petrušić N. (2005). Jurisprudencija Evropskog suda za ljudska prava u zaštiti prava na rešavanje građanskopravne stvari u razumnom roku. U: Z. Radivojević (Ur.), Evropski sistem zaštite ljudskih prava: iskustva i novi izazovi (199-211). Niš: Pravni fakultet: Centar za publikacije

Петрушић Н. (2010). Грађанскоправна заштита од дискриминације на простору Западног Балкана. У: М. Петровић (Ур.), Актуелне тенденције у развоју и примени европског континенталног права: тематски зборник радова (157-170). Ниш: Правни факултет: Центар за публикације

Петрушић Н., Симоновић Д. (2011). Коментар Закона о парничном поступку. Београд: Службени гласник

Poznić B. (2009). Komentar Zakona o parničnom postupku (prema tekstu Zakona iz 1976. godine sa docnijim izmenama i dopunama). Beograd: Službeni glasnik

Станковић Г. (2010). Грађанско процено право – парнично процесно право (прва свеска). Ниш: Центар за публикације

Triva S, Dika M. (2004). Građansko parnično procesno pravo. Zagreb: Narodne novine

Anđelija Tasić, LL.B.

Teaching Assistant,
Faculty of Law, University of Niš

**Non-pecuniary Damages in Anti-discrimination Disputes:
*A Commentary on a Judicial Decision***

Summary

The litigation proceeding in anti-discrimination disputes is a relatively new kind of special civil proceedings whose rules are prescribed in three separate legislative acts. The scarce case law in this area shows that the discriminated persons and other entities authorized to initiate anti-discrimination lawsuits are insufficiently informed about the content of these proceedings and/or insufficiently motivated to initiate such proceedings; on the other hand, the small number of cases points that courts are still reluctant and insufficiently prepared to tackle diverse discrimination issues, which would certainly be a strong and much needed impetus for providing relevant judicial protection against discrimination in civil law. This problem is particularly prominent in anti-discrimination disputes which involve claims for damages.

In this paper, the author analyzes the course of an anti-discrimination lawsuit (initiated on the grounds of disability) and the respective decisions rendered by the first instance court, the second instance court and the Supreme Court of Serbia. The analysis yields a conclusion that courts are rather reluctant, apprehensive and even defiant when it comes to awarding non-pecuniary damages. They seem to disregard the fact that the primary purpose of this type of legal protection against discrimination is to provide just satisfaction to the injured party. In that context, it appears to be necessary to institute relevant judicial training in the field of anti-discrimination law, which would include not only the judges in large regional judicial centers but also those in smaller towns and in local judicial units. It would certainly contribute to a better understanding of the substance of anti-discrimination law, which could be further promoted by a periodic publication of judgments in this area. Ultimately, it would contribute to the popularization of anti-discrimination law and the consolidation of judicial practice (case law).

Key words: anti-discrimination law, non-pecuniary damages, disabled persons.

III РАДОВИ СТУДЕНАТА
ДОКТОРСКИХ СТУДИЈА
